

je sprejel s hvaležnostjo dekret in s tem obe službi ter prosil, naj mu omogočijo, da lahko nastopi obe službi. Sedaj pa ni bil več dekret temeljito popravljen; pričeli so se izgovarjati s pisarskim pogreškom. Naj bo, kar hoče, ali je res pisarski pogrešek, ali mogoče tudi zvijača, jaz sem prepričan, da to ni dostojno deželnega šolskega nadzornika, ker kaže ali njegovo površnost, nezmožnost ali pa prekanjenost.

Tako vlada deželni šolski nadzornik, in nekateri so bili prepričani, da je najbolje, ako se osebno dogovore z njim in se mu potožijo. Vendar pa so bili vsi nezadovoljni, ker so bili odpravljani največkrat na sirov način. Sliši se, da je deželni šolski nadzornik nekemu učitelju povedal, da je on gospodar, a učitelj hlapec; drugemu je pridal pridevek bedak, a tretjemu je povedal, da se mu možgani suše itd., mogoče še kaj drugega. Vse učiteljske pravice primerja z ničlo, in le ti so mu pogodilo, ki se zadovolje s tem in mu verujejo.

Nočem dalje govoriti. Ako bi se potrudil, bi nabral toliko gradiva, da bi napolnil več »Tovariševih« številk. Dosti naj bo to, ker vsakdo lahko spozna, da se nima nadejati slovansko učiteljstvo v Primorju dobrega, dokler so v Trstu take razmere.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca sušca 1906 K 53.889-05.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Draginjska doklada in oženjenci.

I. S.

Kakor se kaže, je obudilo med našimi kolegijami mnogo nevolje, ker so dobili draginjske doklade le oženjeni učitelji. Upravičena je ta nevolja, kolikor se obrača proti onim, ki so izjavili, da dovolijo doklade le oženjenim ali pa nikomur. Ni pa upravičeno, da se napada tovariš Jelenc, ker je v kritičnem trenutku rekel: »Rešite, kar se da rešiti.« Ni upravičeno, če se napada tovariš Črnagoj, ker je na zborovanju ljubljanskega učiteljskega društva izživajočim kolegijam nekaj pravičnih povedal.

Oba tovariša sta si s tem zaslužila naše priznanje. Če bi bil Jelenc tudi mogel vprašati vse učiteljstvo naše dežele za njegovo mnenje, bi se njegov odgovor ne bil mogel glasiti drugače, zakaj večina učiteljstva je istega mnenja.

Najbolj disciplinirani in najbolj složni so gotovo organizovani delavci. Ti drže vedno skupaj; če se enemu zgodi krivica, postavijo se vsi zanj, če se enemu brez vzroka odpove delo, stopi vsa tvornica v štrajk. Pa tudi nesebični in previdni so. Če štrajkajo in je videti, da bo štrajk dolgo trajal in da ne bo dovolj sredstev, dobe podpore samo oženjenci, samci pa le malo ali nič. Tudi mnogo samcev zapusti kraj in se izseli drugam, da se tako zmanjša število podpirancev in se tudi izboljša stališče štrajkarjev, ker je manj delavcev.

Podobno je tudi pri nas.

Mi nismo nasprotni, če dobe učiteljice enake plače kot moško učiteljstvo, ampak jih jim iz srca privoščimo. Če pa tega ni bilo mogoče za enkrat na noben način doseči, zakaj bi zametavali, če se je vsaj najpotrebnejšim nekaj dalo. In lahko rečem, da bi bil nastal še vse drugačen hrup, če bi bil tovariš Jelenc drugače govoril kakor je.

Pripoznamo, da tudi učiteljice in samski učitelji nimajo sijajne eksistence in da si morajo marsikaj pritrpati. Pa predočijo naj si položaj družinskega očeta! Četudi pritrpa sebi in ženi, ali naj pritrpa tudi svojim otrokom s tem, da jim krati pot do izobrazbe?

Mi bi vedeli hvalo Jelencu tudi, če bi bil prigovoril dokladi tudi le družinskim očetom, ki imajo otroke čez 10 let stare, ker taki so najbolj potrebni, pri teh ni odloga.

Pisec teh vrstic ima tri še majhne otroke, a če bi bilo treba, bi se bil rad odpovedal dokladi, da bi bili le oni največji siromaki dobili. Seveda, vse to le začasno, dokler se ne zlomi Šusteršičeva strahovlada, dokler ne pride kazen za tuji greh! Ako je še pravica v nebesih, mora udariti take neusmiljene ljudi!

Koleginje pravijo tudi, da nas jezi, ker so si osnovalle svoje društvo. Pa dasi so bile prej tudi dobro zastopane v naših okrajnih učiteljskih društvih, jim vendar tega koraka nikakor ne zamerimo. Celo odobravamo ga. Marsikatera, ki se poprej ni zmenila za organizacijo, bo morebiti pristopila k temu društvu. Mnogim bo morebiti sedaj oživel stanovska zavest, ki jo dosedaj niso imele.

Da niso zahajale k učiteljskim sestankom, tudi ni bil samo oni vzrok, ki ga navaja Slavica, ampak morebiti tudi ta, ker smo učitelji bolj kmetavzi in ne taki kavalirji kot kaplani in slični gospodiči, s katerimi so se prav rade družile v kljub onim pomislekom.

Ne štejemo jim tega v zlo, da se niso v naši družbi zlasti v družbi oženjencev, dobro počutile, ker res mnogim izmed nas majka družabne uglajenosti, in stanovska zborovanja tudi niso za to, da bi se uganjal flirt. Sploh pa se večina mlajših učiteljic prav malo zanima za stanovske interese, ker jim je učiteljski stan le nekak intermezzo, in vedno željno gledajo čez plot, odkod pride — princ — rešitelj.

Ženska narava je pač taka, da je njen glavni smoter, dobiti moža, in vse drugo ji je potem privrženo.

Pripoznamo sposobnost žensk za učiteljski stan, zlasti za deklince in nižje razrede. Hočemo jim priboriti dostojne in moškemu učiteljstvu enake plače.

Ne pustimo pa, da bi kolegije blatile naše najboljše može, da bi podtikale našim zaupnikom nepoštenje in zahrbtnost!

Štajerska kmetijska družba.

Ta družba si sedaj prizadeva po raznih, od nemške gospode odvisnih agitatorjih, osnovati prav mnogo svojih podružnic po Slov. Štajerskem. Pri tem ji ni toliko pri srcu blaginja našega naroda, temveč so ji merodajni čisto drugi nagibi, ki jih pa žalibog tudi pri nas vsi ne spoznajo ali pa tudi spoznati nočejo. Nemška gospoda v Gradcu hoče v svojo nemško mrežo uloviti slovenskega kmeta in ga tako trdno prikleniti na Gradec, in ko bi kdaj zopet kdo stavil nasvet, da se za Slov. Štajer osnuje posebna in samostojna kmetijska družba, se bo zavrnil z vso odločnostjo, češ, da

je to vseskozi nepotrebno, zakaj vsi slovenski kmetje so udje štajerske kmetijske družbe, kar dovolj dokazuje, da so z njo popolnoma zadovoljni in da torej dotične želje ne izvirajo iz ljudstva, temveč so to le pretirane in neutemeljene zahteve posameznikov. Zato pa nikakor ne moremo umeti tistih slovenskih politikov, ki si tako močno prizadevajo, spraviti naše ljudstvo v to nemško mrežo.

Nedavno smo imeli priliko govoriti o tej zadevi z nekim duhovnikom, ki je bil nekaj časa član neke kmetijske podružnice. »Sam sem imel priliko se prepričati« — je dejal — »da nam podružnice štajerske kmetijske družbe prav nič ne koristijo, in prav neumljivo mi je, kako se more še kdo za snovanje teh podružnic pri nas navduševati.«

Če nadalje pomislimo, da ni v osrednjem odboru štajerske kmetijske družbe nobenega zavednega Slovence, pač pa je v tem odboru mnogo takih Nemcev in slovenskih odpadnikov, ki so znani kot zakleti sovražniki slovenskega ljudstva, tedaj pač nikakor ne moremo misliti, da bi imeli ljudje resno in odkritosrčno voljo, kaj storiti za izboljšanje gmotnega stanja nas Slovencev.

Ako hočemo v kmetijstvu napredovati, tedaj je neobhodno potrebno, da preskrbimo našemu kmetu dovolj in dobrih kmetijskih šol. Ali pa ste že kdaj slišali, da bi se bila kmetijska družba štajerska zavzela za prepotrebno kmetijsko šolstvo, kar bi vendar morala storiti, ako bi se za napredek in prospeh kmetijstva pri nas le količkajanimala? Ravno nasprotno! Ni še dolgo tega, ko je eden njenih odbornikov pri nekem zborovanju ves srdit grmel proti nameravani ustanovitvi slovenske kmetijske šole, rekoč, da je to velika nevarost za nemštvo, ako se prihodnji slovenski gospodarji podučujejo v slovenskem jeziku. In pri znanem vsenemškem zborovanju v Gradcu, kjer se je sklenilo zastaviti vse moči, da se zatre slovenski živelj na Štajerskem in prežene slovensko učiteljstvo, o čemer smo tudi poročali, je kumoval tudi eden teh gospodov. In od ljudi take baže naj bi pričakovali uspešnega delovanja za blagor in srečo našega naroda! Za udnino, ki jo bodo naši podružničarji plačevali, bodo dobivali list, katerega družba izdava. To je sicer resnično, ravno tako resnično je pa tudi, da bo družba prav vesela, dobiti pri nas dovolj naročnikov za list, ki ga le malokdo čita in ki je brez dvoma najslabši med listi te vrste. Zlasti pa slovenska izdaja ni drugega kakor borna prestava nemške izdaje; izvernih slovenskih člankov, ki bi jih pisali slovenski veščaki, ki poznajo naše razmere, zaman iščeš v tem listu. Pač pa čitaš skoraj v vsaki številki dolgočasna, z imeni nemške gospode natlačena poročila o raznih zborovanjih po nemškem Štajerskem, ki so pa tako suhoparna, da pri nas prav nikogar ne morejo zanimati. Pri vsem tem pa zavzema ta list proti slovanskim narodom skrajno sovražno stališče. In iz takega lista naj bi se naš kmet učil umnega kmetijstva, za tak list naj bi plačeval udnino?!

Naše končno mnenje o tej zadevi je tedaj, da bi bilo za nas jako opasno, ako bi stopili v kakršnokoli odvisnost in zvezo s štajersko, povsem nemško kmetijsko družbo, zakaj ona je ravno tako zakleta sovražnica slovenskega narodnega gibanja kakor Südmarka in Schulverein. Mi se moramo postaviti tudi v gospodarskem oziru povsem na svoje noge ter odločno zahtevati na merodajnem mestu, da se za Slovenski Štajer osnuje, ako že ne samostojna kmetijska družba, pa vsaj samostojen oddelek kmetijske družbe štajerske, v katerem bodo imeli prvo besedo slovenski kmeto-

valci, ne pa nemški graščaki, slovenski odpadniki in pristaši ptujskega »Štajerca«, ki se posebno ogreva za snovanje kmetijskih podružnic med našim narodom. In temu listu — čujte in strmite — pritrkavajo tudi nekateri naši listi in med njimi v prvi vrsti ljubljanski »Slovenec«.

Samostojna kmetijska družba poleg povoljnega števila prepotrebnih slovenskih kmetijskih šol bodi zanaprej naša neoporekljiva zahteva, bodi smoter našega prihodnjega delovanja na gospodarskem polju in uverjeni smo, da se bo sčasoma vse dognalo, ako smo le dovolj odločni in vztrajni. Dokler se pa tem našim zahtevam ne ugodi, pa pristopimo kot udje h kmetijski družbi kranjski. Vsakdo, ki je ud te družbe, dobiva izvrsten kmetijski list, ki ga pišejo vseskozi izkušeni možje; poleg tega pa še dobi vsak po 4 sadna drevesa na leto, umetna gnojila, galico, razna semena in še druge kmetijske potrebščine pa ravno po tisti ceni kakor družbeni udje na Kranjskem.

Ljudski učitelj in kmetijstvo.

Poroča Fr. Vendramin.

Presojajoč zakon o predpisanih predmetih za ljudsko šolo, sem našel, da je neki predmet, ki bi bil za ljudsko, odnosno deželno šolo sploh izredne važnosti, izpuščen, da ni tedaj obvezen predmet, dasi ga v ljudski šoli vendar poučujemo. Ne vem pa, po kateri poti se je prišlo do tega, da se je ljudskega učitelja prisililo v to, da ga poučuje.

Ta za šole na kmetih toli važen, a preziran predmet je kmetijstvo.

Učitelja v ljudski šoli se sili, da poučuje kmetijstvo, dasi se ga ne odškoduje za trud; tudi se ljudskošolskemu učitelju ne prizna sposobnosti v poučevanju tega predmeta, niti da bi se ga podpiralo, a kaj šele zato odškodilo; o tem niti ne govorim, saj za učitelja je dovolj, da je njegov stan časten, več mu ni treba. Učitelj živi lahko od same časti in od samega ponosa.

No, poreče se mi — odškodilo! — čemu neki?! Saj učitelji sami ne znajo kmetijstva, kako si toraj upam izustiti besedico o kaki odškodnini. Le pogledjmo šolske vrte, v kakovem stanju so! Ako bi učitelji uspešno poučevali kmetijstvo, potem bi nam ne bilo potreba deželnih kmetijskih učiteljev, ki jih mora uboga država tako mastno plačevati. Ali čemu nam pa nalagajo, da moramo vendar le poučevati?

Česar nismo zmožni, tega naj se nam tudi ne poveri. Naj se nam tedaj še to odtegne, kar se nam je izročilo in mi bomo še hvaležni za to. No, seveda, za otroke znate že dovolj, ali za odrasle pa ne, bi gotovo dobil tolažljiv odgovor na to.

Vprašam pa:

Jeli se da ta predmet kako deliti na kmetijstvo za otroke in kmetijstvo za odrasle? Ne, ker menim, da kmetijstvo ostane vedno kmetijstvo, in kdor ga poučuje, ga mora sam dobro umeti, potem šele more o njem predavati — bodisi šolski mladini ali odraslim.

Ker poučujemo v ljudski šoli kmetijstvo, ker so nam ta predmet poverili, menim, da so si oblasti tudi bile v svesti, da smo temu kos in to na podlagi maturitetnih dokumentov. Ali se mogoče ne smem sklicevati na te dokumente? Ako ne, čemu jih neki imamo? Odvzame naj se nam tedaj dosedanja pravica o poučevanju kmetijstva in naj določijo učitelja, ki mu priznavajo sposobnost, da more na-